

La recuperació lingüística, un objectiu del periòdic cerverí *La Veu de la Segarra* (1903-1904)

Josep M. LLOBET I PORTELLA

0. Introducció

Si bé el castellà, al llarg del segle XVIII, només s'introduí a nivell oficial i encara defectuosament, com a llengua escrita de les principals institucions cerverines, al segle següent l'ús d'aquest idioma en l'escriptura s'anà consolidant, la qual cosa va afectar especialment una institució tan relacionada amb la vida ciutadana com era l'Ajuntament.¹

La premsa periòdica cerverina, que aparegué a l'inici del segle XIX, es veié fortament afectada pel procés castellanitzador, de tal forma, que la dotzena de publicacions d'aquest tipus que varen sortir durant aquell segle foren redactades gairebé íntegrament en castellà.²

1. Una visió general a LLOBET I PORTELLA, Josep M., «La llengua escrita a les institucions cerverines del segle XVIII», *Miscel·lània Cerverina-III* (1985), pp. 97-136; Id., «La llengua escrita a les institucions cerverines del segle XIX», *Miscel·lània Cerverina-IV* (1986), pp. 175-236.

2. Sobre la premsa cerverina: LLOBET I PORTELLA, Josep M., *La premsa de la Segarra*, Cervera, Centre Comarcal de Cultura, 1981.

Però fou precisament dins l'àmbit de la premsa local on s'inicià un fenomen de signe contrari ben esperançador: l'any 1903 apareix el periòdic *La Veu de la Segarra*, escrit en català i difusor d'un catalanisme perfectament conscient que la recuperació lingüística a tots els nivells era un dels objectius principals que calia assolir.

1. Breu història del periòdic

De *La Veu de la Segarra*, que portava el subtítol *Portaveu del Centre Regionalista de Cervera y sa comarca*, en van sortir 36 números durant un període de temps comprès entre el dia 6 de febrer de 1903 i el 2 d'abril de 1904. Dins l'any 1903, tingué una periodicitat quinzenal, però a l'inici del 1904 es convertí en setmanal. Fou estampat primer a la Impremta Mariana de Lleida i després a la Impremta de Sant Josep de Manresa.³

El primer director de la publicació va ser Lluís Lladó, però aviat deixà el càrrec, justificant-ho per motius de salut.⁴ Al mateix temps que dimitia de director del periòdic, ho feia, també, de secretari del *Centre Regionalista de Cervera y sa comarca*.⁵ Lladó era l'autor del dibuix que encapçalava el periòdic, el qual contenia el nom de la publicació, i el propietari d'una acadèmia d'ensenyament, situada a la plaça Lluís Sanpere de la ciutat.⁶ Havia arribat a Cervera a les acaballes del segle XIX, com a ajudant d'un pintor anomenat Pablo Béjar, i les seves activitats representaren una valuosa aportació dins el camp de la cultura local.⁷

Els motius de l'aparició de *La Veu de la Segarra* són explicats en un article titulat *¡Visca Catalunya! ¡Visca la Segarra!* que, a manera d'editorial, sortí en el primer número. A continuació, el reproduïm:

«Cap ciutat de Catalunya està tan abatuda com la nostra, ab tot y ésser molt gran l'aclaparament en què encara's troban molts pobles que com Cervera han sofert lo jou ignominiós del

3. LLOBET, *La premsa de la Segarra*, entrada núm. 13.

4. *La Veu de la Segarra*, núm. 4 (15 març 1903), p. 6.

5. *La Veu de la Segarra*, núm. 6 (12 abril 1903), p. 5.

6. Uns breus comentaris sobre aquesta escola a LLOBET I PONT, Jaume, «Després de la Universitat (Cent anys d'ensenyança a Cervera)», *Miscel·lània Cerverina-I* (1983), p. 151.

7. DURAN I SANPERE, Agustí, *Llibre de Cervera*, Tàrraga, Camps Calmet, 1972, pp. 412-413.

LA VEU DE LA SEGARRA

PORTAVEU DEL CENTRE REGIONALISTA DE CERVERA Y SA COMARCA

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ: Academia Lladó (Plassa de Lluís Sanpere)

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN ANY. 3'50 Pessetes.
MITJ ANY. 2 "
Número corrent 10 céntims. Atrassat 15 céntims.

«Vergonya eterna á aquells que, despreciant son idioma alaban lo dels altres.»
Dante.

AVIS IMPORTANT

No habent rebut lo grabat del dibuix que ha d'ornar la primera página de nostre quincenari y no volguén desistir de nostre propòsit de que sortís al publich lo dia en que 's celebra la tradicional festa del Santíssim Misteri, ens veyém obligats á presentarlo en forma ben diferente de la que deu tenir, confiant en que tothom ens dispensará aquesta falta involuntaria.

LA CATALUNYA QUE VOLEM

Lliure, ni dominada, ni dominadora y respectada de les regions germanes.

Estimada per son valer al exterior y temuda per sa força. Acullit com á propi el foraster que á treballar hi vinga. Y á manar y á cobrar, á fer lleys y á judicar, cada hù á casa seva, que prou hi té que fer pera enténdreshi. Els empleats de la terra y pochs, actius y inteligents.

Ennoblida altra vegada en llibres de tot saber, lo que fou llengua de Santa y Reys.

Las Universitats y escolars tornadas á son ésser: obradors d' avencos de la ciencia y planta de filosofes y juristas. A fora la ensopida rutina...

Intimament unida á la vella Catalunya, gloriosa en sa historia y tradicional en sas lleys y costums, una Catalunya nova, de vida expansiva y en constant progrés.

Repobladas las montanyas per grans boscos, trescant pels cingles els corredors enginyers, moderns, trayent del terror y de las minas els fruits y minerals. Las aguas de sos rius saltant de resclosa en resclosa movent enginyers del treball.

Conservats com reliquias els moniments antics enrunats y albarne d' un art fill llogítim del antic criat en els avencos actuals. Voltar las volles poblacions històriques de populosas y amplias ciutats modernes.

Ports oberts, als productes de tots llochs; assegurats ab tractes d' una nació seria; veure al potentat ab afany de ser estimat y útil á la Pàtria y al obrer intervindre en el govern donantli lo que cristianament y per dret li pertoca.

Volem deixar á nostres fills aquesta Catalunya gran avuy, com ho fou pera son temps la de nostres passats.

Per obtenirho teulm lo prechs. Força, riquesa y inteligencia. Reprimim el vici del egoisme y exaltém la virtut que á cap ens manca. L' amor á la Pàtria.

Artícle del distingit patrici EN LLUIS DOMENECH.

¡Visca Catalunya! ¡Visca la Segarra!

Cap ciutat de Catalunya está tan abatuda com la nostra, ab tot y ésser

molt gran l' aclaparament en que encara 's troban molts pobles que com Cervera han sofert lo jou ignominiós del caciquisme; y es que aquí, durant el vergonyós domini que per tant temps han exercit eixos fills borts de Patria,

Portada del primer número de La Veu de la Segarra.

caciquisme; y és que aquí, durant el vergonyós domini que per tant temps han exercit eixos fills borts de Pàtria, además de fer-nos víctimas de la més vil explotació han lograt paulatinament entumir l'esperit del poble fins lo punt de qu'aquest toleri ab passiva indiferència'ls més escandalosos fets. Aquí s'han escarnit els drets més sagrats de l'home y s'ha exclavisat la voluntat d'honrats ciutadans, aquí s'han comès tota classe d'ilegalitats y'ls actes més indignes pera portar al Municipi, la major part de vegadas, gent inepte que res han fet sinó gastar los cabals de tothom en cosas inútils o altres pitjors, y com si això no fos prou, durant vint anys s'ha enganyat miserablement al poble ab promesas que may s'han complert y s'ha enviat a Madrit pera que representés aquest districte, no a homes coneixedors de nostras necessitats ni als que podian treballar en defensa dels nostres interessos, sinó als que podian satisfer millor los egoismes y concupiscèncias dels cacichs.

» Tot això y molt més que no podem recordar sens enrojirnos d'indignació y vergonya ha portat nostra comarca a un abatiment, a una inacció tan gran, que s'imposa'l sacrifici y patriotisme de tothom pera que aquest estat no sigui'l precursor de sa mort.

» Tan graves circumstàncies ens han convensut de la necessitat extrema de treballar ferm pera desentumir l'esperit del poble, y disposats com sempre a sacrificarnos pel bé de nostra Pàtria, ens imposem gustosos aquesta tasca, y venim a la lluyta del periòdich ab tot l'ardiment que'ns dóna la convicció de nostras ideas.

» L'indiferentisme, devant d'aquesta situació, podria traduhir-se en assentiment als fets escandalosos que's registren en la vergonyosa història del caciquisme cerverí y fóra olvidantse de lo que som y de nostres debers més sagrats pera caure a no trigar en l'abim ahont moren els pobles que no saben lluytar per la vindicació de sos drets.

» Creyem donchs arribada l'hora d'un suprem esforç pera lliurnos del jou que'ns atueix y de qu'esclati arreu la més enèrgica protesta contra tanta immoralitat y tirania.

» Desfem al vent la sagrada bandera de la Pàtria y a son entorn acoplemnos tots los elements sans y dignes, confonguem-nos ab una forta abraçada de germanor y baix sos plechs beneïts treballem ab totes nostres energies y totes nostras forces pera rejuvenir nostre país y posarlo al nivell dels pobles cultes comensant per enderrocar lo caciquisme al crit de ¡Visca Catalunya!
¡Visca la Segarra!»⁸

Un factor important en la creació d'un nou periòdic degué ser el fet que en un període que anava des del mes de març fins al de novembre de 1903, s'havien de celebrar quatre consultes electorals.⁹ És evident que el domini d'un òrgan d'expressió a

8. *La Veu de la Segarra*, núm. 1 (6 febrer 1903), pp. 1-2.

9. *La Veu de la Segarra*, núm. 1 (6 febrer 1903), p. 4.

nivell local i comarcal podia ser un bon ajut a l'hora de portar a terme les successives campanyes electorals.

Però *La Veu de la Segarra* no era l'únic periòdic de la ciutat, ja que aquell mateix any 1903 aparegueren, també, *El Cervo* i *República*. Amb aquesta última publicació, aviat entraren en una continuada disputa que anà creixent fins arribar gairebé a l'insult. Un resum del primer any de vida del periòdic el constitueix l'article següent:

«Avans d'entrar en la nova fase periodística que'l ésser setmanal ens imposa, creyem necessari donar una mirada enrera y esposar una mica d'història que contribuirà, al menys aixís ho creyem, a que se'ns vege en el lloch que'ns correspon.

» Ens trobàvem a darrers de Desembre de l'any 1902, y encar que'ls molts o poch catalanistes que a Cervera éram en aquella època havíem tingut algunes entrevistes y reunions al objecte de crear un periòdich portaveu en eixa comarca de nostres idees, això no passava d'ésser un projecte; y sens dubte ho haguera estat molt temps, a no haver vingut a feros una visita nostre bon amich, el notable advocat y escriptor, y avuy diputat a Corts per Olot, En Francesch Albó.

» L'objecte de sa vinguda era manifestarnos lo perquè no presentava sa candidatura per nostre districte, com li havíem demanat ho fes; y la rahó principal per no dir esclussiva era lo estar ja compromès ab sos nombrosos amichs y companys d'Olot.

» Ab motiu de sa estada en nostra Ciutat li dedicà la Acadèmia Lladó una molt notable vetllada literària, de la que'n guardem grat record, en la qual ens dirigí per fi de festa, el Sr. Albó un discurs eloqüent, com tots els seus, animantnos y encoratjantnos a treballar pera nostra aymada Pàtria Catalunya. Tal efecte ens produïren ses paraules que, al finalisar l'acte, allí mateix se constituí una comissió pera organisar la surtida del periòdich; encarregant la direcció al Sr. Lladó, y ficsant per fetxa de surtida del primer número el dia del SSm. Misteri vinent, 6 de Febrer, en què ho verificà portant el títol de LA VEU DE LA SEGARRA, esposant nostre programa en un magnífich article d'En Lluís Domènech "La Catalunya que volem" y sintetisant en un valent ¡Visca Catalunya! y ¡Visca la Segarra! nostres sentiments y nostres desitjos.

» Fou, nostra humil publicació, objecte de moltes controvèrsies, mes en honor de la veritat devem confessar que la generalitat de la gent la vegé ab gust y moltes foren les cartes que desde'l primer número rebérem animantnos en nostra empresa.

» Ab tot això, el delicat estat de salut del Sr. Lladó l'obligà, ab greu sentiment nostre, a deixar la direcció, encarregantsen el Sr. de Dalmases (Joseph M.) y vingueren, lo que verament pot dirse època crítica de nostre quinzinari, les eleccions legislatives. Se presentaven en nostre districte dos candidatures, una oficial

y apoyada pels lliberals y republicans, y altra ab caràcter independent y apoyada per la part més sana del districte. Aquella era representada per un foraster, per un dels de la dinastia alfonsista; aquesta per un fill del districte, per D. Joseph Balsells y Cortada.

» De primer antuvi, nosaltres permanesquérem neutrals; puig per més que totes nostres simpaties eren pel Sr. Balsells, ens retreya de pèndrer part activa per ell lo no haver fet dit senyor manifestacions autonomistes. Mes vingueren allavors les coaccions per part de les autoritats, vingueren les declaracions de què bruta o neta l'acta seria pel Alonso Martínez, vegérem que'l triomf d'aquest representava el triomf del centralisme y del caciquisme, vegérem, per si algun escrúpol ens quedés, que *La Veu de Catalunya* apoyava la candidatura del Sr. Balsells, y que a Sabadell y a Tarassa y a Arenys y a moltes altres contrades de nostra terra n'hi havia prou, pera que'ls catalanistes apoyessin a algú, ab que aquest fos una persona digna y que presentés sa candidatura com anticaciquista, y vegérem per últim lo que la lògica més elemental ordena, això és que si's vol el fi s'han de fer els medis pera alcansarlo; y allavors fou quan nos determinàrem a pendre part a les eleccions, lluytant al costat del poble y pel poble a favor de D. Joseph Balsells y Cortada.

» Clar és que nostra actitud fou criticada y que sobre tot els eterns enemics de nostra terra els acèrrims defensors dels caciquismes tant de sombrero com de gorro frigi, els entusiastes del centralisme, els que en castellà pensen y que si no hi parlen és perquè tenen por de que no'ls entendríem... ni'ls castellans tampoch, s'escandalisessen de lo que ells deyen nostra apostasia; mes nosaltres obràrem ab consciència, la gent del districte aprobà nostra actitud; y no solament no'ns pese lo que férem, sinó que, si cent voltes se tornés a presentar, cent voltes obràrem com allavors obràrem.

» Passades ja les eleccions y mentres continuàvem nostra tasca d'escampar la sana llevor del catalanisme, aparegué a Cervera un altre quizenari, intitulat "República", per cert bastant digne en son primer número y a qui no li haguérem escatimat els aplausos si hagués seguit pel camí comensat. Mes confonent desde'l segon número la república ab l'anticlericalisme, fent sa campanya no contra'l trono sinó contra la trona, no contra la monarquia sinó contra la Pàtria y la Religió, burlantse del Papa, aconsellant que's desamortisessen, l'únich que'ns queda als catòlics, les joyes y relíquies de les iglésies; y atacant directament al dogma, burlantse del Purgatori; als vots de castidad *resto de la barbarie de otros tiempos*; a la vida monàstica *asociaciones contra la naturaleza*; y manifestant que ells esclúien el sacerdot, nosaltres, recordant que nostre lema és *Fe, Pàtria, Amor* y que avans de tot y sobre de tot devíem ser catòlics, atacàrem al que nostres sentiments més íntims feria; y desde allavors no hem parat en nostra campanya, no antirepublicana, no, sinó contra aquells que se'n diuen y que'n sos discursos y en sos actes, com en la vetllada del dia 6 de Setembre y en la reunió convocada pel senyor Andreu en Casa la vila han demostrat que

ho són al estil del *Combes* francès, més absoluts que en Ferrand VII.

» En les darreres eleccions contribuïrem a la mida de nostres forces a desterrar la política del municipi, a derrotar a aquells que com a polítics se presentaven y desde llavors han sigut tants y tants els que'ns han demanat féssim nostra *VEU* setmanal que, malgrat l'augment de treball que això'ns ocasiona y que a tota la redacció's fa prou falta, puig tenim nostres obligacions, hem determinat ferho.

» Y avans d'acabar donem les més expressives gràcies a tots els que'ns han favoregut durant l'any que hem passat, lo més difícil de tots per ser el primer; y del mateix modo que al comensar nostra publicació, sintetisem avuy nostres desitjos, nostres aspiracions y fins nostre programa en els crits de ¡Visca Catalunya! ¡Visca la Segarra!»¹⁰

El 2 d'abril de 1904 sortí el número 36 de *La Veu de la Segarra*, que havia de ser l'últim de la publicació.

2. L'interès per la llengua catalana

La preocupació pel català fou una constant que es manifestà en els diversos números del periòdic al llarg de la seva existència. Ja en el primer d'ells hi trobem un extens poema, titulat *A mossèn Antoni Alcover, apòstol de la llengua catalana*, l'autor del qual és el prevere Ramon Arrufat, que acaba amb els versos següents:

«Perquè la nostra pàtria de Vós molt bo n'espera
Y a cap una obra mestra no's porta sens afanys:
En Vós té Catalunya xifrada sa esperansa,
A Vós gira sa vista y'ns diu joyosa ¡avant!
¡Avant! també he de dirvos, si bé qu'ab veu més dèbil,
¡Avant! és la paraula qu'omplena avuy l'espai,
¡Avant! per tot ressona ¡a fer lo Diccionari!
Y no és pas d'eixa terra qui no respont ¡avant!»¹¹

El diccionari de mossèn Alcover era, doncs, un projecte totalment assumit per *La Veu de la Segarra*. Tant és així, que en aquell primer número hi podem veure tota una columna dedicada a comentar la col·laboració de moltes persones de la Segarra a l'obra del *Diccionari Català*. Hom precisa que a Cervera, des del mes de juliol anterior fins al de febrer de 1903, s'havien omplert més de set mil cèdules o fitxes lexicogràfiques amb al-

10. *La Veu de la Segarra*, núm. 25 (16 gener 1904), pp. 2-3.

11. *La Veu de la Segarra*, núm. 1 (6 febrer 1903), p. 3.

tres tantes paraules recollides durant la consulta de documents que tenien quatre o cinc segles d'existència.

També s'informava de les excursions «lexicogràfiques», portades a terme amb la finalitat de cercar material i nous col·laboradors. Hom havia visitat una trentena de pobles de les rodalies de Cervera, amb un recorregut total —a peu!— de més de 250 quilòmetres.¹²

Com podem veure, la participació a l'obra del diccionari¹³ era entusiasta i *La Veu de la Segarra* se'n feia ressò. Sembla evident que Lluís Lladó, director aleshores de *La Veu de la Segarra*, fou un dels principals impulsors, a nivell local i comarcal, d'aquesta tasca de recuperació de l'idioma i l'acadèmia que dirigia degué constituir un bon nucli de difusió dels seus ideals. En són testimoni unes paraules d'Agustí Duran i Sanpere que, en aquella època, devia tenir uns setze anys d'edat. L'eminent historiador certerí afirma:

«A l'Acadèmia Lladó apreníem altres coses: a conèixer, per exemple, el valor literari de mossèn Cinto, en ocasió de la seva mort; a participar en la commemoració del primer aniversari (1903) construint un gran escut fet de clavells i ginesta, clavats damunt una planxa de fusta coberta de fang; a comprovar que podia existir una emoció profunda en el conreu i estudi de la pròpia llengua; a col·laborar a l'obra col·lectiva del Diccionari de Mn. Alcover.»¹⁴

No és estrany, doncs, que, al concurs que l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana celebrà a Barcelona el dia 21 de juny de 1903, l'acadèmia Lladó veiés premiats els quatre alumnes que hi participaren.¹⁵ Això constituí, sens dubte, un motiu d'orgull per a la institució, ja que en un anunci que aparegué en diversos números de *La Veu de la Segarra*, l'esmentada acadèmia, que es proclamava *escola catalana* i que oferia classes de català, feia constar que era el centre escolar que havia obtingut més premis a l'últim concurs de la dita Associació. Al mateix temps, feia saber que l'escola impartia classes de 7 a 9 de la nit per a obrers.

12. *La Veu de la Segarra*, núm. 1 (6 febrer 1903), p. 4.

13. Alguns col·laboradors —no els certerins— són esmentats a la introducció de l'obra: ALCOVER, Antoni M., i MOLL, Francesc de B., *Diccionari català-valencià-balear*, vol. I, Palma de Mallorca, 1975, pp. XXIII-XXIV.

14. DURAN, *Llibre de Cervera*, p. 412.

15. *La Veu de la Segarra*, núm. 12 (5 juliol 1903), p. 5.

PORTAVEU REGIONALISTA DE CERVERA Y SA COMARCA

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ: Plassa de Sant' Ana, número 2

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN ANY. 5 Pessetes.
 MITJ ANY. 3

«Vergonya eterna á aquells que, despreciant son idioma alaban lo dels altres.»

Danté.

LO QUE VOLEM: Vo'ém la llengra catalana ab caracter oficial y que siguin catalans tots los que desempenyin càrrechs públichs: volèm Corta catalanes, no sols pera estatuhir nostre dret y lleys civils, sino tot quant se refereixi á la organisació int-rior de la nostra terra; volèm que catalans siguin los jutjes y magistrals, y que dintre Catalunya sens fallin en última instancia los pl-ls y causes; volèm ser árbitres de la nostra administració, fessant ab entera llibertat les contribucions é impostos, y volèm en fi, la facultat de poder contribuir á la formació del ezército espanyol per mied de voluntaris ó diners, suprimint en absolut les quintes y lleves en massa y establint que la reserva regional forosa presti servey tansols dintre Catalunya. — (Del Manifest de la Unió Catalanista de 16 de Mars de 1897)

D'ADMINISTRACIÓ

Pera donar satisfacció als desitjos de molts de nostres suscriptors que 'ns han demanat fessam setmanal nostre periòdich, hèm determinat ferho; y no solament això havèm fet, sino que també l' hèm millorat en sa part de informació. Hi afegirèm, a més, una interessant noveleta que alternarà ab el ben escrit treball d' En Faust de Delmases «De Cervera a Portell», y una secció recreativa.

Creyèm que aitals reformes serán del agrado de tothom, y no dubtem que tot Cervera correspondrà als sacrificis que pel be moral y material de nostra ciutat y sa comarca estèm fent, ajudantnos com fins ara ha fet.

Com aquestes millores a més del treball doblen els gastos ens veyèm en el cas d' augmentar el preu de suscripció al nostre periòdich que d' aquí en avant será de 5 pessetes al any y de 3 ptes. el mitj any, ab lo que, de veritat, resultarà encara més barata de lo que era.

Esperèm que nostres amichs treballaran de

Número de *La Veu de la Segarra* amb l'encapçalament que dibuixà Lluís Lladó.

A més d'aquestes activitats, Lluís Lladó encara participà en la fundació d'un orfeó escolar. Segons les seves pròpies paraules, aquell conjunt musical queda definit així:

«L'orfeó escolar "Montserrat" se proposa propagar las cançons de nostra Terra y desterrar pera sempre las que vingudas de Ponent denigran a un poble com lo nostre.

» Som descendents d'aquella nissaga de braus que tingueren per bressol los enlayrats pichs dels Pirineus y sols los cants de Pàtria, Fe y Amor ens escauhen, jamay las cansons Ponentinas mal inspiradas en ditxos y fets de la gent de bronzo dels barris baixos d'una ciutat que's diverteix, corromp y no pensa.

» Volem cooperar a l'hermosa tasca empresa coratjosament per la "Escola de Sant Jordi" de Barcelona y honrar a Cervera unint lo seu nom al del segon Orfeó escolar de Catalunya.

» Pera conseguir nostres propòsits contem ab la valiosíssima cooperació del intel·ligent y entusiasta Mestre En Francesch Quintana, a qui hem confiat la Direcció musical.

» L'orfeó "Montserrat" constarà de 30 orfeonistas, tots noys de 9 a 15 anys y donarà concerts alternant las Cansons Catalanas ab triadas pesas musicals executadas per un quinteto format pels mateixos noys.

» Anyalment donarà a Cervera al menys 3 concerts dedicats exclusivament als socis protectors que tingui y celebrarà Concursos donant premis als noys y noyes, que, no formant part d'aquet Orfeó sàpiguen més cansons Catalanas.

» Lo producte de las excursions que fassi's destinaran pera sufragar gastos y pera la "Associació Protectora de la Ensenyansa Catalana".

» Han comensat a ensajarse "L'Emigrant", "L'himne a la bandera", "La Pastoreta", "La Filadora" y'ls "Segadors", passant ja de 20 los noys inscrits en l'Orfeó.

» Ara sols falta que Déu ens ajudi que s'omplin las llistas de socis protectors y que de fora Cervera tinguin desitjos de sentir l'orfeó "Montserrat".»¹⁶

També donava notícia, *La Veu de la Segarra*, del *Bolletí del Diccioniari de la Llengua Catalana*. El número corresponent al dia 1 de març de 1903, anunciava:

«A primers d'aquest mes sortirà'l interesant "Butlletí del Diccioniari Català" corresponent al Febrer, fent un fascicle ab lo del Mars, tindrà una sexantena de planes y publicarà entre altres importants treballs la refutació d'En Menéndez Pidal y defensa de

16. *La Veu de la Segarra*, núm. 14 (2 agost 1903), pp. 4-5.

la nostra llengua'l cual és degut al sabi filòlech nostre estimadíssim amich y colaborador mossèn Antoni M. Alcover.»¹⁷

L'amor per la pròpia llengua es manifesta clarament en una citació que es troba a la portada de gairebé tots els números de *La Veu de la Segarra*. En un quadre situat sota l'encapçalament, es llegeix:

«Vergonya eterna a aquells que, despreciant son idioma, alàban lo dels altres. Dante.»

A partir del 15 d'agost de 1903 i sota el títol de *Lo que volem*, es reproduïx un fragment del manifest de la Unió Catalanista, del 16 de març de 1897, que comença amb l'afirmació:

«Volem la llengua catalana ab caràcter oficial.»

Amb tot, l'ús correcte de la llengua és, moltes vegades, més un desig que una realitat. Així, un castellanisme tan innecessari com *vamos* es fa present en una nota on es critica, precisament, l'ús del castellà. El text és el següent:

«En un dels colegis electorals d'aquesta ciutat, lo Sr. President, creyentse tal vegada que's trovava a Castella se posà a parlar en la dulce y armoniosa lengua de Cervantes.

» De segur que a la presidència li semblà que ho requeria la serietat del acte y lo sublim de l'escena; és dir que l'oficialitat s'ha de portar fins als últims límits, encara que sia fins als pots de la confitura.

» Tractanse de un català, lo cas en lloch de fer indignar, lo posa a un moll de tan riure.

» Vamos, senyors, que hi ha coses que mereixen una superba xiulada, com la mereix l'ensopegada d'un còmich presumit que fa malament la comèdia.

» Massa que'ns ho havem de sentir, que som uns botiflers.»¹⁸

Com a periòdic confessional, *La Veu de la Segarra* projectà la seva preocupació lingüística al camp de la religió. Un article titulat *Nostra llengua en la Religió*, comença amb les paraules següents:

«Devant de les armes que s'han valgut nostres governs seria hora que'ls organismes de l'Església s'aturessin a meditar la contribució que ab aquells pàgan al descastament dels fills d'aquesta terra, rebutjant l'ús de nostra llengua en los actes de religió. És absolutament precís el desterro de la rutina que representa

17. *La Veu de la Segarra*, núm. 3 (1 març 1903), p. 7.

18. *La Veu de la Segarra*, núm. 8 (10 maig 1903), p. 7.

l'ús de llengua estranya en les converses íntimes de l'esprit ab son Criador. Ni'l resar ni l'ensenyar ab català vol dir ser catalanista y això no costa pas d'entendre. Si nosaltres pensem y sentim en català és anar contra la llei natural lo valernos d'expressió postisa pera comunicar nostres sentiments en los actes més sublims de la vida.

» Inútil fóra insistir, per nostra part, en aquesta qüestió, habenthi firmes distingides que ab més autoritat l'han debatuda, y, pertant, d'absoluta conformitat ab ells n'extractarem algom pera la continuació d'aquest article.»¹⁹

A continuació foren transcrits dos fragments de les obres de dos autors eclesiàstics, un pertany a *La tradició catalana* de Josep Torras i Bages, i l'altre a la *Gramàtica etimològica catalana* de Marià Grandia i Fígols.

També s'explicava, al periòdic, els equívocs que podia comportar l'ús del castellà, mitjançant breus contes, un dels quals, titulat *Una dida*, narra com una dona es confessa amb un missioner castellà i li diu que es troba en una casa *por dida*. El confessor creu que té davant una dona de mala vida i exhorta la penitent perquè abandoni *aquella casa perdida*. Finalment, l'equívoc s'aclareix i la narració acaba afirmant que, des d'aquell dia, la Roseta —que així es deia la protagonista— *ha procurat sempre confessarse ab sacerdots catalans, per no esposarse als inconvenients angustiosos del llenguatge*.²⁰

I, encara, es fa ús de la poesia per denunciar les maniobres polítiques contra la llengua:

«L'OBRA DE ROMANONES

» Poch temps fa qu'un ministre, tarat de cos y d'ànima
Volgué allà en son deliri ferir als catalans,
Volgué que nostra llengua fugís de las escolas
Manant que'l Catecisme s'ensenyi en castellà
Mireu! ni ab Déu voldrian que'l català parléssim
Y això és una vergonya qu'al món no s'ha vist may,
La llengua que dels pares rebérem tant hermosa
No hem pas de menys preuarla, no l'hem d'arraconar.
Això sols ho imposa un poble qu'en conquesta
N'ha subyugat un altre y tracta d'ofegal,
Li roba fins la llengua qu'és la més rica joya
Que guarda ab tant carinyo, que guarda ab tant afany,
No fem pagà a Castella la falta ab que uns cuants bojos,
Doctors de la política, ens van agraviar,

19. *La Veu de la Segarra*, núm. 10 (7 juny 1903), p. 2.

20. *La Veu de la Segarra*, núm. 10 (7 juny 1903), pp. 3 4.

Aquets són los que'ns odian, aquets los que voldrian
 A nostra hermosa història omplirla bé de fang.
 Com ells no saben viurer mes qu'ab l'esquena dreta
 Y'ls dóna molta febra l'ajupirse al treball,
 Però tant los hi rasca que un poble com lo nostre
 Visqui ab tanta noblesa, guardant sa dignitat.
 Llavors donchs no podrian a son pler manejarlo
 Ni'ls fóra may tant fàcil l'anarlo dessangrant,
 Llavors lo caciquisme tindria poca vida
 Y sens lo caciquisme tot s'en va a Canpistraus,
 Mes nostra aymada pàtria no vol qu'aixís la tractin
 Ni'ns plau que'ns considerin com poble conquistat
 Tenim dret d'usar sempre la nostra parla bella
 Y al qui vulgui oposarshi ja li traurem del cap.
 Que vingui un Romanones ab tanta petulància,
 (Sols perquè la Gaceta tenia entre sas mans)
 Aquí a bofetajarnos com va fer alashoras
 Privant que la Doctrina s'ensenyi en català.
 Y feya quatre dies que va vení al enterro
 De nostre gran poeta, de Verdagué immortal,
 Com si volgués rendirli també son homenatge
 Com si sentís la pena que davan nostres planys.
 Però l'hipocressia d'aquesta gent política
 És l'arma de que's valen per fer aquí tant mal,
 Si avuy vénen ab festas, de son costat fugiune
 Perquè és senyal ja certa que'ns feriran demà.
 Lo nom d'aquet ministre serà per Catalunya
 Un nom ple d'ignomínia y sempre molt odiat;
 L'història ab l'altre Compte, de trista recordansa,
 Per escarment y exemple als dos los juntarà.
 Almenys aquell anava a cara descoberta
 Y sempre és una gràcia que l'home sigui franch
 Quan ara Romanones ho feya ab traidoria
 Dient qu'ell estimava al poble català.
 Però de cap polítich avuy ningú se'n fia
 Ni de sas parauletas aquí ningú'n fa cas,
 Perquè'l regionalisme al coll se'ls entravessa
 Això d'autonomia no ho poden rosegar.
 Convé que Catalunya sos ulls d'aquets aparti
 Y que d'ells res esperi perquè res li daran,
 Que prengui bé sas midas qu'al dia de la lluyta
 Tindrà que fer esforços com no'ls hagi fet may.
 Veurà que'ls que'ns governan, com feras rabiosas,
 Contra'l regionalisme furiosos bramaran,
 Veurà com nostra terra, si Déu no ho remedia,
 Cuan vingui la desfeta, serà un gran toll de sang.

Un aprenent»²¹

21. *La Veu de la Segarra*, núm. 5 (29 març 1903), pp. 5-6.

ACADEMIA LLADÓ (Escola Catalana)**PLASSA DE LLUIS SANPERE**

Ensenyansa de totes les assignatures indispensables pera la

CARRERA COMERCIAL

Càlcul mercantil — Caligrafia — Geografia comercial

Teneduría de llibres — Francès — Economia y legislació

Classes especials:

Catalá — Castellá — Francés — Aritmética — Geometría

Geografía — Història — Dibuix — Pintura — etc.

Aquesta Escola es la que obtingué més premis en lo Concurs celebrat á Barcelona
l' darrer Juny y la primera que ha organísat excursions instructives y establert CAIXA
D' ESTALVIS ESCOLAR.

Classes de 7 á 9 de la nit pera obrersAnunci de l'Acadèmia Lladó a *La Veu de la Segarra*.

3. La divulgació literària

Dins de l'àmbit literari, *La Veu de la Segarra* es preocupà d'oferir als lectors diversos poemes d'aquells autors que havien assolit un cert prestigi. Hi podem trobar poesies de Lluís Tintoré, Alfons Maseras, Joan Maragall, Ramon E. Bassegoda, Joan Aguiló, Angel Guimerà i Angel Garriga, entre altres. També es publicà poesia satírica de caire polític, moltes vegades sense el nom de l'autor. Així mateix, s'hi inclogué, encara que en menor quantitat, prosa literària; n'és un exemple el breu article titulat *La llengua*, d'Alfons Maseras.²²

L'aniversari de la mort de Jacint Verdaguer fou commemorat mitjançant una esquela —que ocupà mitja portada— i una nota interior al número del dia 7 de juny de 1903.²³ A més, gairebé tots els articles de *La Veu de la Segarra* corresponent al 21 de juny d'aquell any fan referència a l'esmentat poeta. A continuació en reproduïm un, titulat *Verdaguer* i signat per Xavier Santaeugènia:

«Verdaguer: lo poeta de la nostra terra. ¿Qui no sap de cor un vers, una estrofa de les immortals obres del nostre poeta nacional? Verdaguer és nostre, ben nostre per la sua pàtria, exclusivament nostre per la sua llengua, universalment nostre per la sua poesia. Lo jovent estudiós de les ciutats vos recitarà troços magnífichs, escayents, èpichs del *Canigó*; els humils camperols del poblet més encafurnat de les nostres montanyes vos diran y cantaran ab melosa tonada sospirs de *Jesús als pecadors* o bé alegroys de *Jo'n só filla de Maria*.

» La personalitat de Verdaguer és massa transcendental pera poguerla inquibir entre les columnes de un article de periòdich. Avans de la sua mort, tots los diaris espanyols y'ls extrangers de més renom, publicaren judicis crítichs de les obres del autor de l'Atlàntida. Fóra molt patriòtich recullir en un volum tots los estudis, que'ls diaris han fet del poeta català comensant per la Revista llatina *Vox Urbis*, cual redactor Forfex publicà, ab retrato y tot, una sentida y erudita biografia, fins a lo que escrigueren *Le Temps* de París y *La Veu de Catalunya* y *Renaixensa* de Barcelona. Aytal llibre seria la coronació de la sua vida; sos premis, sas poesies, y les perles de la corona, los documents de la sua història. Los diaris catalans sortiren endolats y molts d'ells dedicats tots a Verdaguer en penyora de amor y gratitut al poeta-sacerdot, que tant y tant enaltí la nostra pàtria ab los seus admirables cants, portant victoriosa la nostra aymada llengua muntada en les benehides ales dels seus llibres voladors per tots

22. *La Veu de la Segarra*, núm. 9 (24 maig 1903), p. 4.

23. *La Veu de la Segarra*, núm. 10 (7 juny 1903), pp. 1 i 5.

los indrets del món. Traduhides són les seus principals obres ab francès, ab italià, ab anglès, ab castellà pera que tot lo món civilisat puga assaborir la dolcesa de la poesia catalana y fruir les concepcions immortals del poeta millor de Espanya, del únich poeta èpich espanyol com li diu l'escriptor castellà en Pereda.

» Avuy que celebrem lo cap d'any de la sua mort, recordam la sua bona memòria y trayemne una profitosa ensenyansa: amar a la llengua catalana, ab amor pràctich. Conrehuem la nostra literatura; en nostres converses desterrem totes aquelles paraules, que impurifiquen y corrompin lo nostre llenguatge; no'ns avergonyim d'usar paraules obligades si són genuïnament catalanes. Les nostres cartes, les esqueles de defunció, les tarjes de felicitació, les lletres de convit de batejos y casaments y associacions sian escrites ab català. Les cèdules que les confraries y juntes reparteixen en les funcions religioses sigan florejadades ab versos catalans de Verdaguer. Ab igualtat de sana ortodòxia y bona informació, preferim los diaris catalans. Quan se suscitin qüestions de llengua catalana com la que fa poch suscità lo senyor Menéndez Pidal, llegim els autors com Arthur Masriera y Massó Torrents, que més enterats y més bons coneixedors del seu llenguatge nadiu rebaten les injúries que se li fan.

» Què manca al català pera ésser rebutxat? Adhuch que no fos la llengua antiquíssima de Ramon Llull per escriurer mística y teologia, ni la de Ausies March pera poesies, ni la de Arnau de Vilanova pera filosofia y ciència, ne tindriam prou ab ésser lo llenguatge de Verdaguer.

» Verdaguer és lo centre de compenetració entre lo poble català y la nostra llengua. Mort Verdaguer resten los seus llibres; resten poetes com Costa y Llobera, prosistes com Guimerà, Rosinyol y Oller, jurisconsults y filòsophs com lo digníssim Bisbe de Vich, que acreditan un llenguatge y donen dret a que l'usem en totes les nostres produccions intel·lectuals y artístiques de la paraula.

» Qui mensespreua lo català no admira pas a Verdaguer, qui no admira a Verdaguer no'l té pas com una glòria nacional, qui no'l considera com a glòria de Espanya no és pas ben espanyol. Los qui van contra la llengua catalana són els mals espanyols. Les lleys, que posposan lo català al francès fent lícita la circulació de un telegrama ab llengua estrangera y no permetentlo en català, són lleys dolentas, lleys separatistes.

» Déu els hi perdó.»²⁴

En aquell mateix número de *La Veu de la Segarra*, s'hi inclogué el poema de Verdaguer que porta per títol *Lo Parch (Barcelona venjada)*, el qual, segons explicava una nota, havia

24. *La Veu de la Segarra*, núm. 11 (21 juny 1903), p. 2.

Academia Lladó

Major 126. - 2.ª

Clases per noys de 7 a 9 y de 12 á 1 del mati y de 8 a 10 del vespre
» » noyas » 2 a 3 de la tarde y de 7 a 8 del vespre.

Gramática.
Aritmética.
Lectura.
Escriptura.

Teneduria de llibres.
Reforma de lletra.
Cálcul mercantil.
Dibúx.

HISTORIA DE CATALUNYA

Clases especials per senyoretas dibúx de brodats y figurins, figura paisatge y adorno.

Clases de dibúx aplicat als oficis pera 'ls obrérs.

TIP. CAMPS, — TARREGA.

Preparat en September 1902

Programa de l'Acadèmia Lladó. El seu propietari fou el primer director
La Veu de la Segarra.

estat premiat amb l'englantina d'or als Jocs Florals de Barcelona celebrats aquell mateix any 1903.

Pocs mesos abans s'havia comunicat als lectors del periòdic, la defunció de l'escriptor Marià Vayreda.²⁵

Interessants són, també, les notes bibliogràfiques que comenten les novetats editorials. Es fa esment, entre altres obres, de *Per la vida* de Josep Pous,²⁶ *L'hostal de la Bolla* de Miquel dels Sants Oliver,²⁷ *Tard!* de Prudenci Bertrana²⁸ i *Drames rurals* i *Ombrívols* de Víctor Català.²⁹ Una atenció especial mereix la col·lecció literària titulada Biblioteca Popular de l'Avenç i la revista *Catalunya*, a la qual dedica grans elogis. També es dona notícia dels *Primers rudiments de gramàtica catalana* de Jaume Nonell.³⁰

No es descuidaren, els redactors de *La Veu de la Segarra*, d'anunciar a les pàgines del periòdic aquells concursos de caire literari que eren convocats. Hi podem veure el del periòdic *La Rierada* d'Arenys de Mar, en homenatge al doctor Robert,³¹ el de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana³² i el de la Biblioteca Popular de l'Avenç.³³

4. Conclusions

Dels comentaris i transcripcions que hem anat fent al llarg d'aquest article, creiem que se'n podria treure les conclusions següents:

— *La Veu de la Segarra* fou el primer periòdic cerverí que aparegué escrit en català.

— Va ser, a més, una publicació que es preocupà al llarg de tota la seva existència per la recuperació de la pròpia llengua, la qual es trobava, a l'inici del segle xx i a nivell local, en una de les pitjors situacions de tota la seva història.

25. *La Veu de la Segarra*, núm. 2 (15 febrer 1903), p. 4.

26. *La Veu de la Segarra*, núm. 14 (2 agost 1903), p. 6.

27. *La Veu de la Segarra*, núm. 21 (29 novembre 1903), p. 6.

28. *La Veu de la Segarra*, núm. 23 (25 desembre 1903), p. 7.

29. *La Veu de la Segarra*, núm. 31 (27 febrer 1904), p. 6.

30. *La Veu de la Segarra*, núm. 23 (25 desembre 1903), pp. 6-7.

31. *La Veu de la Segarra*, núm. 4 (15 març 1903), p. 5.

32. *La Veu de la Segarra*, núm. 9 (24 maig 1903), p. 5.

33. *La Veu de la Segarra*, núm. 35 (26 març 1904), p. 6.

— *La Veu de la Segarra* actuà com a portaveu del *Centre Regionalista de Cervera y sa comarca* i seguí una línia tan confessionalment catòlica com políticament catalanista.

— Un dels fundadors de *La Veu de la Segarra* i primer director d'aquell periòdic, va ser Lluís Lladó, persona que arribà a Cervera com a ajudant del pintor Pablo Béjar, creà una acadèmia d'ensenyament i fomentà tota mena d'activitats culturals.

— Lluís Lladó va ser un dels principals impulsors, a nivell local i comarcal, de la recuperació lingüística, i foren el periòdic *La Veu de la Segarra* i l'acadèmia d'ensenyament que portava el seu nom uns bons mitjans per a la difusió de les seves idees.

— *La Veu de la Segarra* es preocupà, així mateix, de fer arribar als lectors textos literaris, tant poesia com prosa, i també aquelles notícies relacionades amb la literatura que podien ser de llur interès, com novetats editorials o concursos literaris.

